

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

La didàctica competencial del patrimoni

Joana Ferrer

Jordi Domingo

Servei d'Orientació i Serveis Educatius

1a JORNADA PATRIMONI I ESCOLA

Canvi de perspectiva: preguntar, escoltar, connectar, col·laborar

27 de novembre de 2015

La didàctica competencial del patrimoni

Guió:

- Tendències educatives actuals
- Principis de l'aprenentatge
- Els objectes patrimonials
- Els nous currículums a Catalunya
- Aprenentatge i equipament patrimonial (objectius i estratègies)
- Construïm propostes

© UNESCO-IBE

Geneva, Switzerland, August 2015

El currículum en els debats i en les reformes educatives en l'horitzó 2030 Per a una agenda curricular del segle XXI

UNESCO

*IBE Working Papers on
Curriculum Issues Núm. 15*

ELS 7 PRINCIPIS DE L'APRENENTATGE

© OECD 2012 per a la Guia per al professional.
 Traducció i adaptació per la Fundació Jaume Bofill a partir dels continguts de
The Nature of Learning: Using Research to Inspire Practice, OECD Publications, 2010.

<http://www.fbofill.cat/publicacions/infografia-els-7-principis-de-laprenentatge>

http://learningleadershipconference.cat/docs/The_Nature_of_Learning-Practitioner_Guide-CAT.pdf

1

L'alumnat **és el centre** de l'aprenentatge

L'entorn d'aprenentatge reconeix que **els alumnes en són els protagonistes**, n'estimula el compromís actiu i els ajuda a comprendre la seva pròpia activitat com a alumnes.

2

L'aprenentatge és de **naturalesa social**

L'entorn d'aprenentatge es fonamenta en la **naturalesa social del procés d'aprendre** i fomenta activament l'aprenentatge cooperatiu ben organitzat.

3

Les emocions són part integral de l'aprenentatge

En l'entorn d'aprenentatge, és fonamental que els docents estiguin en sintonia amb les motivacions dels alumnes i amb **el paper clau que tenen les emocions** en l'assoliment de resultats.

4

L'aprenentatge ha de tenir en compte **les diferències individuals**

L'entorn d'aprenentatge ha de tenir **molt en compte les diferències individuals** entre l'alumnat, també el seu coneixement previ.

5

L'esforç de tot l'alumnat és clau per a l'aprenentatge

L'entorn d'aprenentatge ha de dissenyar programes que exigeixin, a tots, **esforç i afany de superació**, però sense una sobrecàrrega excessiva.

6

L'avaluació continuada

afavoreix l'aprenentatge

L'entorn d'aprenentatge ha d'operar amb **expectatives clares i aplicar estratègies d'avaluació coherents**. Cal insistir molt en el *feedback* formatiu que ha de contribuir a l'aprenentatge.

7

Aprendre és construir **connexions horitzontals**

L'entorn d'aprenentatge **promou la**
"connectivitat horitzontal" entre àrees de
coneixement i matèries; també amb la
comunitat i el món en general.

Els objectes patrimonials són aglutinadors de referents, històrics, ètics, socials, literaris, científics, tecnològics,... culturals

faciliten la interdisciplinarietat i la transferència de coneixements

- **S**ignificativitat
- **C**omunicació
- **A**cció
- **P**rojecció

DEPARTAMENT
D'ENSENYAMENT
DECRET 119/2015, de 23
de juny,

d'ordenació dels
ensenyaments de
l'educació primària.

Competències bàsiques
de l'àmbit de coneixement
del medi

Medi natural
Medi social i cultural

A FAVOR
DE L'ÈXIT
ESCOLAR

Identificació i desplegament
a l'educació primària

Competències bàsiques
de l'àmbit lingüístic

Llengua catalana i llengua castellana

A FAVOR
DE L'ÈXIT
ESCOLAR

Identificació i desplegament
a l'educació primària
2a edició revisada i actualitzada

Competències bàsiques
de l'àmbit d'educació
en valors

Educació en valors socials i cívics

A FAVOR
DE L'ÈXIT
ESCOLAR

Identificació i desplegament
a l'educació primària

Competències bàsiques
de l'àmbit lingüístic

Llengües estrangeres

A FAVOR
DE L'ÈXIT
ESCOLAR

Identificació i desplegament
a l'educació primària

Competències bàsiques
de l'àmbit digital

Identificació i desplegament
a l'educació primària

A FAVOR
DE L'ÈXIT
ESCOLAR

Competències bàsiques
de l'àmbit matemàtic

Identificació i desplegament
a l'educació primària

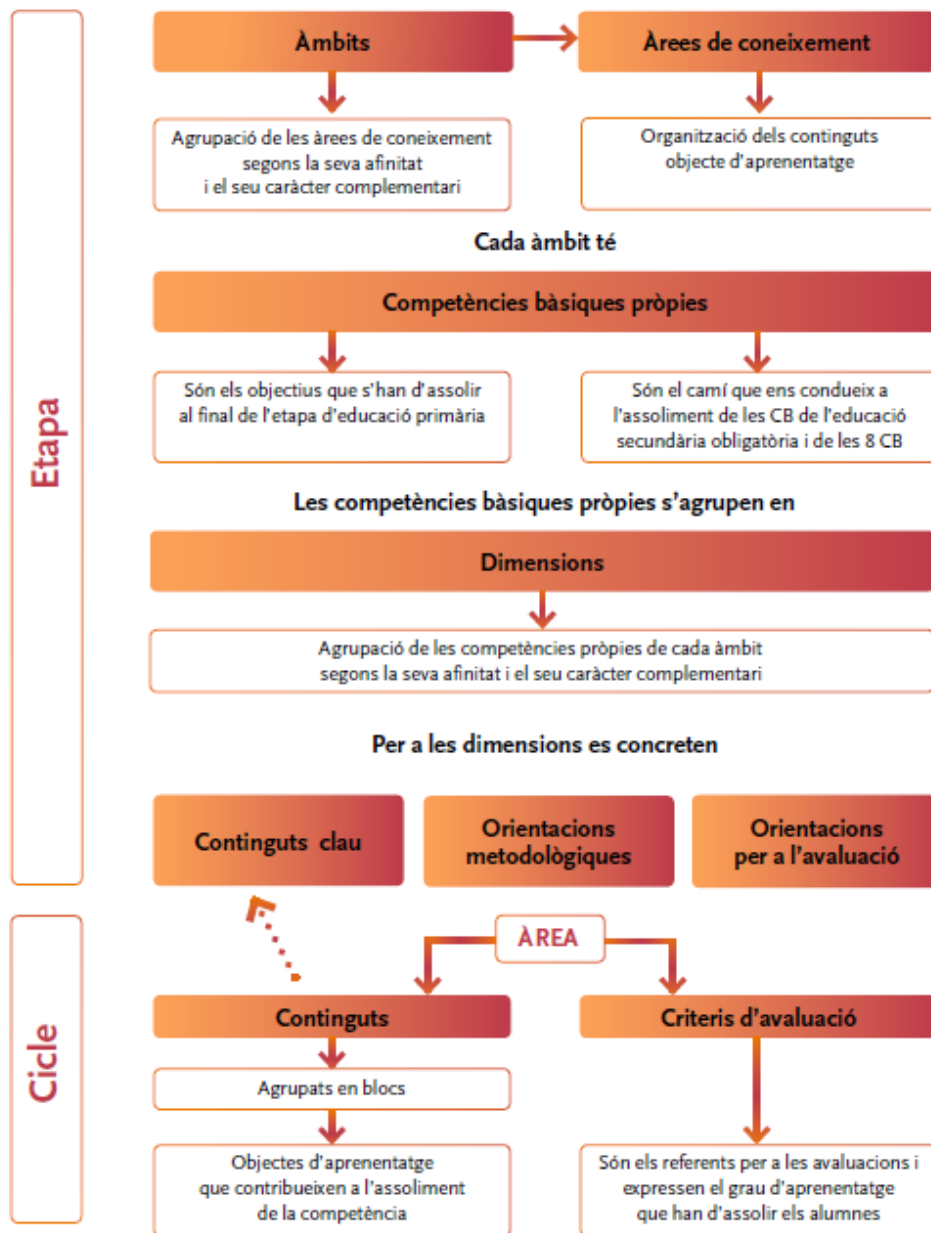
A FAVOR
DE L'ÈXIT
ESCOLAR

<http://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/primaria/curriculum/>

<http://ensenyament.gencat.cat/ca/departament/publicacions/colleccions/competencies-basiques/>

Elements del currículum

DEPARTAMENT
D'ENSENYAMENT
DECRET 187/2015, de 25
d'agost

d'ordenació dels
ensenyaments de
l'educació secundària
obligatòria.

<http://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/eso/>

<http://ensenyament.gencat.cat/ca/departament/publicacions/colleccions/competencies-basiques/>

Una competència bàsica és la capacitat de comprendre i resoldre situacions complexes de la vida real, mitjançant l'aplicació de coneixements, habilitats i actituds.

En clau d'aprenentatge **treballar per competències** és posar en **relació continguts** que fomentin en l'alumne **la capacitat d'aplicar**: Coneixements, habilitats, actituds i valors de forma transversal en contextos i situacions noves i complexes.

Competències bàsiques de l'àmbit social

Ciències socials: geografia i història

A FAVOR
DE L'ÈXIT
ESCOLAR

Identificació i desplegament
a l'educació secundària obligatòria

Dimensions

Històrica

Competència 1. Analitzar els canvis i les continuïtats dels fets o fenòmens històrics per comprendre'n la causalitat històrica.

Competència 2. Aplicar els procediments de la recerca històrica a partir de la formulació de preguntes i l'anàlisi de fonts, per interpretar el passat.

Competència 3. Interpretar que el present és producte del passat, per comprendre que el futur és fruit de les decisions i accions actuals.

Competència 4. Identificar i valorar la identitat individual i col·lectiva per comprendre la seva intervenció en la construcció de subjectes històrics.

Geogràfica

Competència 5. Explicar les interrelacions entre els elements de l'espai geogràfic, per gestionar les activitats humanes en el territori amb criteris de sostenibilitat.

Competència 6. Aplicar els procediments de l'anàlisi geogràfica a partir de la cerca i l'anàlisi de diverses fonts, per interpretar l'espai i prendre decisions.

Competència 7. Analitzar diferents models d'organització política, econòmica i territorial, i les desigualtats que generen, per valorar com afecten la vida de les persones i fer propostes d'actuació.

Cultural i artística

Competència 8. Analitzar les manifestacions culturals i relacionar-les amb els seus creadors i la seva època, per interpretar les diverses cosmovisions i la seva finalitat.

Competència 9. Valorar el patrimoni cultural com a herència rebuda del passat, per defensar-ne la conservació i afavorir que les generacions futures se l'apropriïn.

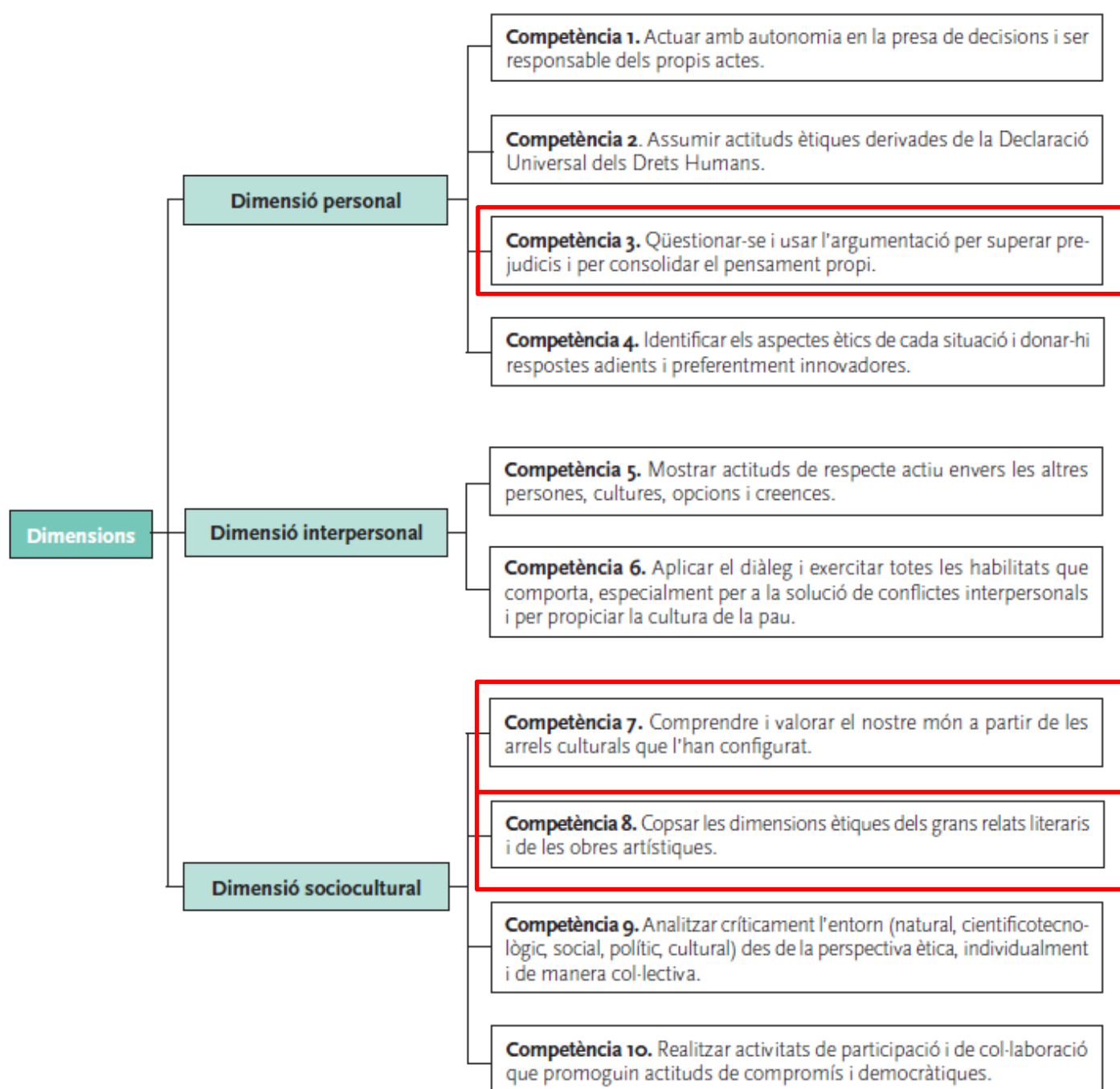
Competència 10. Valorar les expressions culturals pròpies, per afavorir la construcció de la identitat personal dins d'un món global i divers.

Ciutadana

Competència 11. Formar-se un criteri propi sobre problemes socials rellevants per desenvolupar un pensament crític.

Competència 12. Participar activament i de manera compromesa en projectes per exercir drets, deures i responsabilitats propis d'una societat democràtica.

Competència 13. Pronunciar-se i comprometre's en la defensa de la justícia, la llibertat i la igualtat entre homes i dones.

Dimensió comunicativa

Comunicació oral

Competència 9. Emprar estratègies d'interacció oral d'acord amb la situació comunicativa per iniciar, mantenir i acabar el discurs.

Expressió escrita

Competència 4. Planificar l'escrit d'acord amb la situació comunicativa (receptor/a, intenció) i a partir de la generació d'idees i la seva organització.

Competència 5. Escriure textos de tipologia diversa i en diferents formats i suports amb adequació, coherència, cohesió i correcció lingüística.

Competència 6. Revisar i corregir el text per millorar-lo, i tenir cura de la seva presentació formal.

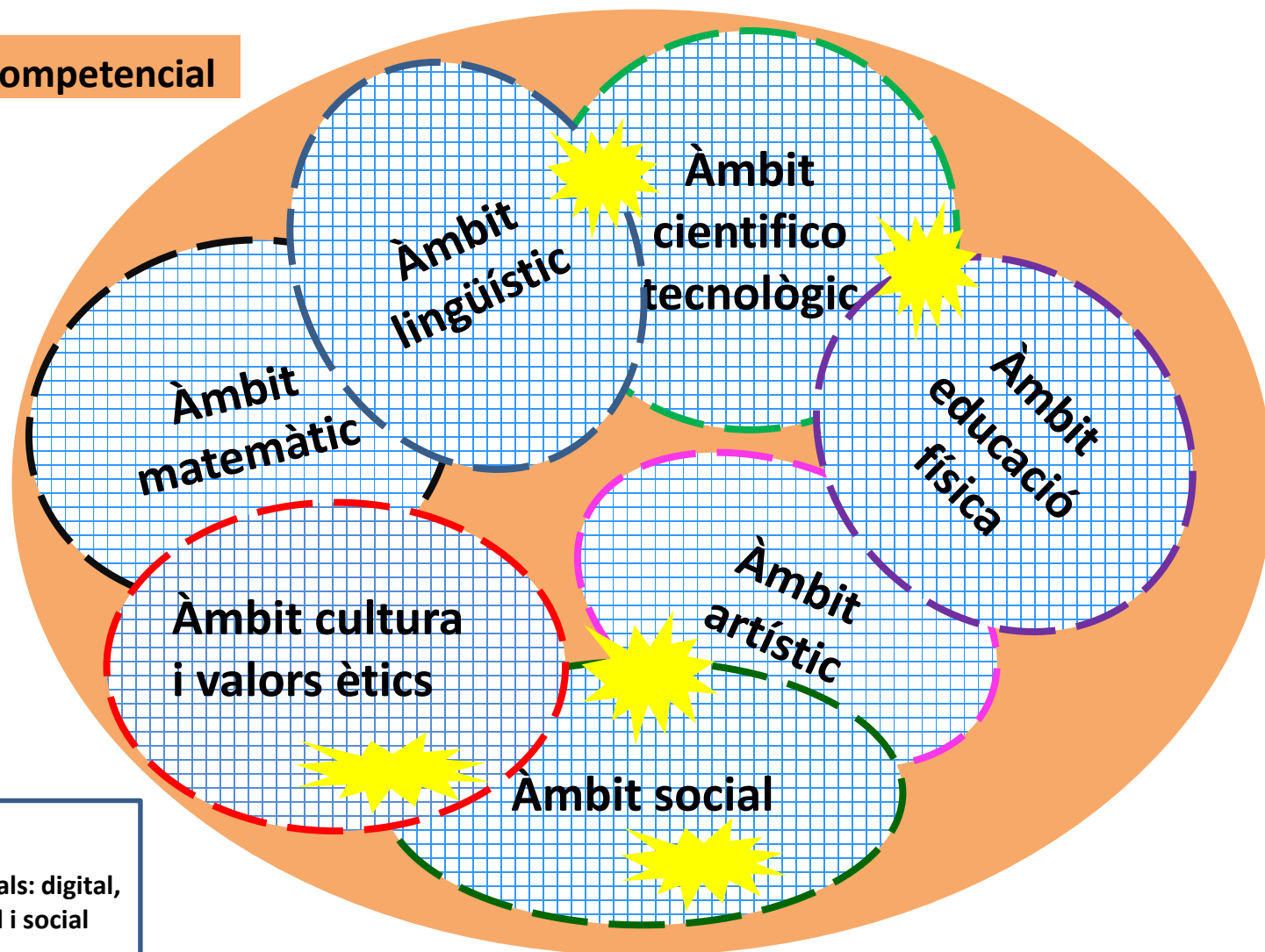

- **S**ignificativitat
- **C**omunicació
- **A**cció
- **P**rojecció

Model competencial orientador: del currículum a l'SCAP; de l'SCAP al currículum

Currículum competencial

Model competencial orientador

Model competencial

DEPARTAMENT
D'ENSENYAMENT
DECRET 187/2015, de
25 d'agost

d'ordenació dels
ensenyaments
de l'educació
secundària
Obligatòria

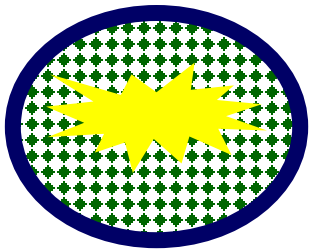
ÀMBIT/MATÈRIA-SCAP (A-SCAP)	
Criteris	
1.S.	Significativitat
La seqüència d'activitats d'ensenyament aprenentatge és SIGNIFICATIVA per a l'alumne/a	
2.C.	Comunicació
Alumne/a i professor/a usen la COMUNICACIÓ com a eina de construcció i avaluació dels aprenentatges	
3.A.	Acció
Les activitats de la seqüència s'orienten cap a l' ACCIÓ .	
4.P.	Projecció
L'aprenentatge de l'alumne/a té PROJECCIÓ .	

MODEL COMPETENCIAL ORIENTADOR	
ÀMBIT/MATÈRIA-SCAP (A-SCAP)	
Criteris	Indicadors
1. S (Significativitat)	<p>A/S1. El plantejament de les diferents activitats didàctiques de l'àmbit / matèria es desenvolupa en forma de seqüència d'activitats orientades a la realització d'un producte final.</p> <p>A/S2. Es fa una selecció de continguts curriculars en funció dels objectius d'aprenentatge relacionats amb el producte final.</p> <p>A/S3. La seqüència d'activitats es construeix des de l'entorn i l'experiència de l'alumne/a, d'allò més proper a allò més abstracte.</p> <p>A/S4. El disseny de les activitats inclou dinàmiques d'intercanvi diverses; entre alumnes, professor alumne/a i alumne amb ell mateix.</p> <p>A/S5. Els criteris i els indicadors d'avaluació s'utilitzen per orientar l'alumne/a cap a on va, com hi ha d'anar i què cal revisar?</p> <p>A/S6. Les activitats de l'avaluació final plantegen situacions diferents a les treballades durant la seqüència.</p> <p>A/S7. La seqüència integra diversitat d'estratègies, de recursos didàctics i d'avaluació perquè tots els alumnes assoleixin els objectius d'aprenentatge.</p>
La seqüència d'activitats d'ensenyament aprenentatge és SIGNIFICATIVA per a l'alumne/a <i>(Què en sè? Què en penso? Què he d'aprendre? Per a què?)</i>	
Criteris	Indicadors
2. C (Comunicació)	<p>A/C1. La interacció és present en tota la seqüència per promoure el raonament, el pensament crític, i l'argumentació d'idees i valors.</p> <p>A/C2. Les tasques alternen usos variats d'expressió: oral, visual, plàstica, escrita, digital, corporal.</p> <p>A/C3. El conjunt d'activitats, tot i tenir el mateix objectiu final, inclou processos i activitats d'aprenentatge diversos.</p> <p>A/C4. Durant la seqüència, es fixen moments on l'alumnat treballa amb els indicadors d'avaluació i els comenta amb altres alumnes i el professor/a.</p>
Alumne/a i professor/a usen la COMUNICACIÓ com a eina de construcció i avaluació dels aprenentatges <i>(Estic anant bé? Quins senyals m'ho indiquen? Ho estic fent bé? Què més puc fer?)</i>	
Model didàctic/pedagògic: SCAP J.Ferrer Indicadors de l'orientació DGESOB	

Què ens aporta doncs el plantejament competencial orientador?

Aprentatge competencial / competències bàsiques:

- Aprenentatge relacionat amb el context
- Aprenentatge transversal
- Aprenentatge aplicatiu
- Aprenentatge complexe: no previst, multifactorial

El model competencial orientador:

- Està orientat a l'aprenentatge de l'alumne; per promoure'l, per generar-lo, no per memoritzar ni mecanitzar-lo
- És flexible

ÀMBIT/MATÈRIA-SCAP (A-SCAP)

criteris

1.S. Significativitat

La seqüència d'activitats d'ensenyament aprenentatge és **SIGNIFICATIVA** per a l'alumne/a

(Què en sé? Què en penso? Què he d'aprendre? Per a què?)

2.C. Comunicació

Alumne/a i professor/a usen la **COMUNICACIÓ** com a eina de construcció i avaluació dels aprenentatges

(Estic anant bé? Quins senyals m'ho indiquen? Ho estic fent bé? Què més puc fer?)

3.A. Acció

Les activitats de la seqüència s'orienten cap a l'**ACCIÓ**.

(Quins passos he de seguir? Què necessito? De quin temps disposo? I jo que apporto al treball?)

4.P. Projecció

L'aprenentatge de l'alumne/a té **PROJECCIÓ**

(Hi trobo sentit? M'ajuda a entendre i a interactuar amb el meu entorn?)

Aprenentatge i equipament patrimonial (objectius i estratègies)

Learning to Live

Museums, young people and education

edited by Kate Bellamy and Carey Oppenheim

Learning to Live. Museums, young people and education

Document elaborat per l'*Institute for Public Policy Research*, un conjunt d'experts independents i la *National Museum Director's Conference* del Regne Unit.

Idees clau:

Adoptar una aproximació més holística de l'educació, valorant igual **l'educació formal i la no formal**.

Que **els museus i les escoles** explorin noves formes de **treballar conjuntament** com ara les agrupacions i les col·laboracions per superar les limitacions dels recursos.

On The Horizon. Museum and The Future of Education

Document elaborat per l'*American Alliance of Museums* per proposar algunes de les maneres com els museus poden ajudar als docents a implementar les competències que es consideren claus per al desenvolupament dels infants i joves del segle XXI.

ON THE HORIZON

FUTURE OF EDUCATION
MUSEUMS & THE FUTURE OF EDUCATION

ABSTRACT

PURPOSE

The U.S. educational system is on the cusp of transformational change. Signals that the current educational structure has been destabilized include rising dissatisfaction with the formal educational system and the proliferation of non-traditional forms of primary education. In the coming era, museums will play a key role in the new educational landscape. A broad and shared understanding among policy makers, reformers and practitioners of the unique capabilities of museums will ensure that the new educational infrastructure takes full advantage of these strengths.

DESIGN/METHODOLOGY/APPROACH

This paper provides an overview of educational innovation in a broad cross section of U.S. museums, citing selected examples.

FINDINGS

There is an emerging consensus that whatever the new educational era looks like, it will focus on the development of a core set of skills. This paper reviews some ways in which museums are helping learners develop the core skills of critical thinking, synthesizing information, ability to innovate and think creatively, and collaboration. The U.S. needs to scale up the educational resources and skills provided by its museums via online access, better indexing of online resources, physically incorporating museums into schools and schools into museums, and making museums central points for teacher training. This will ensure museums can provide equitable access to their unique resources and fulfill their potential in the new educational landscape.

ORIGINALITY/VALUE

By applying the techniques of forecasting to the field of education, this paper provides glimpses of potential futures as seen in the vibrant innovations in education currently taking place outside traditional schools.

Keywords: Museums; Innovation; 21st Century Skills; Experiential Learning; Self-directed Learning; Personal Learning Communities

Paper type: Conceptual paper

This article is © Emerald Group Publishing and permission has been granted for this version to appear here (please insert the web address here). Emerald does not grant permission for this article to be further copied/distributed or hosted elsewhere without the express permission from Emerald Group Publishing Limited.

Les cinc competències per a les que proposa línies d'actuació des dels museus, són:

- El pensament crític.
- Sintetitzar la informació.
- Ésser capaç d'aplicar els coneixements al món real.
- La innovació i la creativitat.
- El treball en equip i la col·laboració.

Idea clau:

Els museus com a generadors de recursos didàctics que, via online, poden arribar a moltes escoles.

<http://www.aam-us.org/docs/default-document-library/on-the-horizon-web-version.pdf?sfvrsn=0>

Enfocament didàctic de l'equipament patrimonial

Els equipaments patrimonials, com a entorns d'aprenentatge, tenen la possibilitat de desenvolupar **estratègies didàctiques competencials** que poden servir d'ajuda a les escoles per al desenvolupament curricular, i que han de respondre a les preguntes:

- Què ensenyar? Donat pel marc competencial
- Com ensenyar?
- On ensenyar?
- A qui ensenyar? Als alumnes usuaris de la vista educativa.
- Quan ensenyar?
- Per a què? Finalitat: Per ajudar a l'assoliment de les competències

Així doncs les qüestions a que cal donar resposta des de les estratègies didàctiques són: **el Com, el Quan i l'On.**

Alguns exemples de treball competencial i patrimoni

Treball en col·laboració entre escoles i equipaments patrimonials

Programa: Apadrinem el nostre patrimoni

<http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/apadrinemnostrepatrimoni/>

Museu d'Història de Barcelona Patrimonia'm

<http://museuhistoria.bcn.cat/ca/taxonomy/term/228>

Museu d'Arqueologia de Catalunya

Museu d'Arqueologia de Catalunya (Girona)

Gerunda romana. La creació d'una nova ciutat

<http://www.mac.cat/Seus/Girona/Oferta-educativa/Activitats-didactiques/Paquets-didactics/Gerunda-romana>

Museu de ciències Naturals de Barcelona

Fem d'arquitectes amb l'escola Serralavella

http://agendaescolar.museuciencies.cat/ca/noticies-destacades-agenda-escolar/noticies-museu-a-la-carta/collaboracio_arquitectura_serralavella/

Congrés juvenil d'evolució de la mà de l'IES Joan Brossa i Escola Virolai

http://agendaescolar.museuciencies.cat/ca/noticies-destacades-agenda-escolar/noticies-museu-a-la-carta/evolucio_joanbrossa/

Activitats i competències

Museu de la ciència i la tècnica de Catalunya

<http://www.mnactec.cat/ofertaeducativa/index.php>

<http://www.mnactec.cat/ofertaeducativa/fitxa/electricitat-magnetisme-i-els-seus-efectes/>

Museu d'Arqueologia de Catalunya (Olèrdola)

Aprèn com creaven els colors els ibers!

<http://www.mac.cat/Seus/Olerdola/Oferta-educativa/Activitats-didactiques/Tallers-didactics/Apren-com-creaven-els-colors-els-ibers>

Museu Nacional d'Art de Catalunya

Itineraris educatius

<http://museunacional.cat/ca/itineraris>

Què hi fa un artista com tu, a un institut com aquest?

<http://blog.museunacional.cat/que-hi-fa-un-artista-com-tu-a-un-institut-com-aquest/>

Escoles Tàndem

<http://www.museunacional.cat/ca/escoles-tandem>

MUSEU NACIONAL
D'ART DE CATALUNYA

Tècnica de preguntes PSFD per desenvolupar un focus creatiu

QUÈ VULL QUE DIGUIN ☐

QUÈ VULL QUE FACIN ☐

VULL MILLORAR LA PROPOSTA
EDUCATIVA DE L'EQUIPAMENT

QUÈ VULL QUE PENSIN ☐

QUÈ VULL QUE SENTIN ☐